

Oorlog en Vrede

Opvattingen van het ACV/ICV en IAO op een veranderend internationaal toneel

Charlotte Hauwaert

1. Inleiding.

In onderstaand artikel wordt de nadruk gelegd op de visie van het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) en de Internationale Christelijke Vakbeweging (ICV) op de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) in de periodes direct na de Eerste Wereldoorlog en de Tweede Wereldoorlog. Het artikel werd opgedeeld in twee delen; in het eerste deel worden de naoorlogse onderwerpen behandeld zoals het Verdrag van Versailles, de herstelbetalingenproblematiek van Duitsland en tenslotte het opkomend fascisme in de jaren '20. Het tweede deel handelt over de naoorlogse creatie van de Verenigde Naties (VN) en de bijhorende organen. De VN zijn zeer belangrijk voor het verdere begrip van de context, aangezien het ICV en het ACV zich uitgesloten voelden net zoals ze zich uitgesloten voelden in de IAO. Het Marshallplan wordt ook besproken omdat dit een zeer belangrijk onderwerp was voor het ACV en het ICV. Ook werd er een hoofdstuk gewijd aan de ontluikende Koude Oorlog en de grote (al dan niet gepercipieerde) dreiging van het communisme. Dit hoofdstuk houdt direct verband met het conflict tussen het ICV en het Wereldvakverbond, wat een eerste glimp weergeeft van de ontluikende Koude Oorlog.

211

De bedoeling van deze twee delen is om ze daarna te kunnen vergelijken, namelijk een vergelijking tussen de politieke thema's: het verdrag van Versailles met de creatie van de Volkenbond na de eerste wereldoorlog en de vredesbesprekingen te San Francisco bij de creatie van de VN na de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast worden ook enkele economische aspecten vergeleken, zoals de herstelbetalingen aan Duitsland na de Eerste Wereldoorlog en de heropbouw van Europa en het Marshallplan na de Tweede Wereldoorlog. Hierbij wordt steeds gekeken naar zowel de

indivuele posities van zowel het ACV, ICV en de IAO ten opzichte van deze grote veranderingen op het internationale toneel. Deze veranderingen waren bepalend voor de drie organisaties, die zichzelf telkens moesten evalueren en herpositioneren en zich zo moesten aanpassen in een volledig verschillende wereld. De wereld veranderde drastisch na een oorlog en er werden gelijkaardige organisaties gesticht na elke oorlog (de Volkenbond en de VN.). Doordat na de afloop van zo'n ingrijpende periode toch twee keer zeer gelijkaardige organen werden gecreëerd, is het zeer interessant om deze organen met elkaar te vergelijken.

In dit onderzoek worden vooral gepubliceerde bronnen gebruikt zoals maandbladen van zowel het ICV en het ACV, congresverslagen van het ICV en ongepubliceerde bronnen zoals notulen van vergaderingen van het ACV. Er werd secundaire literatuur over de algemene geschiedenis van de eerste helft van de 20^e eeuw geraadpleegd, alsook secundaire literatuur betreffende het ACV, ICV en de IAO. De primaire bronnen bleken echter een grotere verscheidenheid aan informatie te geven dan de secundaire literatuur. Dit had zeker nadelen omdat archiefstukken veel meer tijd in beslag nemen om ze te ontcijferen en omdat sommige archiefstukken verloren zijn gegaan of ontbreken. In de secundaire literatuur werd er, in tegenstelling tot de archieven, niet ingegaan op de manier waarop het ACV dacht over de internationale veranderingen. Veel secundaire literatuur beperkt zich immers tot het binnenlands beleid dat het ACV voerde. Er waren bovendien zoveel archiefstukken dat ik me beperkt heb tot twee specifieke afbakeningen in de tijd, namelijk de periode 1919 tot 1924 en de periode 1944 tot 1949. Dit artikel is daarom een *snapshot* van twee zeer complexe periodes en verder onderzoek is dus zeker mogelijk en gewenst.

2. Na WO I, 1919 – 1924.

2.1 Historische schets: het verdrag van Versailles

Het verdrag van Versailles was een onderdeel van de Vrede van Parijs. Deze Vrede herbergt meerdere verdragen: respectievelijk het verdrag van St.-Germain, Trianon, Neuilly, Sèvres en

Versailles. Voor dit artikel is het verdrag van Versailles het meest relevant. ¹ Het verdrag van Versailles moest ervoor zorgen dat de wereld opnieuw vrede kende en dat de economie zich kon herstellen. Om dit te verwezenlijken werden er in het verdrag strikte voorwaarden opgelegd aan Duitsland. Zo moest Duitsland demilitariseren, het Ruhrgebied afstaan en vooral enorme herstelbetalingen aan Frankrijk en België betalen.²

De Volkenbond werd opgericht door een van de belangrijkste actoren op het toenmalige internationale toneel: Woodrow Wilson. Het doel van de Volkenbond was dat alle naties met elkaar overleg zouden plegen in geval van een (dreigend) conflict om zo oorlog ten alle koste te vermijden.³ De Volkenbond speelde wel een belangrijke rol in bepaalde kwesties, zoals de herstelbetalingen aan Duitsland, maar over het algemeen was de Volkenbond geen succes omdat te weinig Europese staten de instelling geloofwaardig vonden en doordat de Verenigde Staten zelf niet participeerden in de Volkenbond. De droom van Woodrow Wilson zou uiteindelijk pas na WO II vorm krijgen door de creatie van de Verenigde Naties. (cfr. infra) ⁴

Een andere organisatie die het licht zag in de jaren na de Eerste Wereldoorlog was de IAO. Deze organisatie was bedoeld om de arbeiders te beschermen. Het had een tripartite-structuur waarbij de regering, de vakbonden en de werkgevers werden vertegenwoordigd. Er werden beslissingen getroffen met betrekking tot de economie, sociale vraagstukken, etc... De IAO had echter geen echte politieke macht: men kon wetten en akkoorden maken, maar uiteindelijk moesten de regeringen van de desbetreffende landen deze voorstellen ratificeren. De constitutie van de IAO werd deel 8, artikel 427 van het Verdrag van Versailles tot na de Tweede Wereldoorlog. Toch was de creatie van zo'n organisatie een zeer grote stap: de arbeidersorganisatie kreeg inspraak en kon vele problemen aan de kaak stellen zonder gehinderd te worden⁵

Na het Verdrag van Versailles kwam het in Europa niet direct tot een economische bloei. Heel Europa had vier jaar lang quasi stilgelegen en dit gold ook voor de economie, wat een grote

impact had op de vakbonden. Het duurde enkele jaren voor er terug sprake kon zijn van een goed draaiende economie. Hierdoor werd pas in 1920 het ICV opgericht.⁶

2.2 Na de creatie van het ICV en IAO.

Na de creatie van de IAO was het ACV oorspronkelijk vol lof over de Volkenbond. Het zou immers zorgen voor een eeuwigdurende vrede en het zou de economie doen heropleven. De Volkenbond bleek op bepaalde vlakken echter een lege doos: weinig landen sloten zich aan en uiteindelijk primeerde het (nationaal) eigenbelang op het internationale belang.⁷ Het ACV hoopte op een zeer glorieuze toekomst voor de Volkenbond en hoopte dat de oorlog de onverdraagzaamheid ten opzichte van de werkende klasse zou doen verdwijnen.⁸ Na de oorlog werd deze onverdraagzaamheid echter omgezet naar echte klassenhaat. Om dit tij te doen keren, wenste het ACV een hervorming van de maatschappij. Deze hervorming kan geassocieerd worden met de creatie van het ICV. Het ICV moest een zeer brede organisatie worden met een internationaal karakter die alle christelijke vakbonden zou verenigen en zo op een zeer brede schaal de maatschappij kon bijsturen via de christelijke moraal. Er waren in het verleden al plannen geweest voor de creatie van het ICV: de eerste conferentie van het ICV werd reeds gepland voor 1913. Door de Eerste Wereldoorlog kon deze conferentie echter niet doorgaan, waardoor het ICV pas in mei 1920 het levenslicht zag⁹

Het ACV was zeer enthousiast bij de creatie van de IAO want onder de invloed van The American Federation of Labor¹⁰ mochten vakverenigingen participeren in de onderhandelingen. Wel moet benadrukt worden dat het ICV niet aanwezig was op de conferentie van Washington. Dit was een grote ontgoocheling voor zowel het ACV als het ICV, maar toch werd de creatie en het bestaan van de IAO zeer positief onthaald.¹¹

Men kwam bovendien tot een internationale arbeidswetgeving.¹² Dit betekende een waaier aan mogelijkheden voor tal van vakbonden. Zo zou men de 8-urendag kunnen instellen. De ontgoocheling over de effectieve macht van de IAO was echter groot: er moest nog altijd met de eigen regering onderhandeld worden voordat een voorstel geratificeerd kon worden. De

internationale arbeidswetgeving werd hierdoor alleen moreel gerealiseerd en niet geratificeerd door Groot-Brittannië, Frankrijk of Duitsland. Dit kwam doordat ook de VSA de internationale arbeidswetgeving niet geratificeerd hadden. De VSA waren de belangrijkste internationale actor na de Eerste Wereldoorlog. Het had de creatie van de Volkenbond mee mogelijk gemaakt maar bij de internationale arbeidswetgeving werkten de VSA niet mee, wat er indirect op wees dat de VSA niet bereid waren de IAO te respecteren en de wetten te ratificeren.¹³

De Eerste Wereldoorlog had een grote economische crisis veroorzaakt en de christelijke vakbonden op het Europese vasteland waren volledig ontredderd. Behalve in Nederland en in Frankrijk had het ledenaantal en de interne organisatie van de vakbonden bijna geen invloed van de oorlog ondervonden. Dit verklaart ook waarom de hoofdzetel van het ICV zich in Amsterdam bevond. Na de creatie van het ICV zou het toch nog enkele jaren duren vooraleer het ACV zich meer zou toespitsen op internationale problemen. Dit was het gevolg van de naoorlogse periode, die voor het ACV een periode was waarin men op zoek ging naar leden en economische heropleving en ook het grote aantal werklozen moest opvangen.¹⁴ Het jaar 1920 was het keerpunt voor het ACV en het ICV. Beide organisaties maakten zich klaar om zich te laten gelden in de IAO tijdens de tweede internationale arbeidsconferentie te Genua. Het was ook in dit jaar dat het ledenaantal terug begon te stijgen en dat het ACV dus meer zeggenschap kon eisen in de internationale organisaties.¹⁵

215

2.3 Herstelbetalingen van Duitsland

De Europese economieën verkeerden nog steeds in een kritieke toestand. In het verdrag van Versailles werd er door de VSA wel financiële hulp voorzien aan de noodlijdende landen, maar het werd al snel duidelijk dat dit praktisch moeilijk te verwezenlijken was. Om deze reden werden er aan Duitsland zeer zware herstelbetalingen opgelegd, wat het verdrag van Versailles in Duitsland al gauw voor de bijnaam van 'Diktat Versailles' gaf.¹⁶ De sommen die aan Duitsland werden gevraagd, waren onrealistisch. Toch leidde dit tot een zeer gewichtige discussie binnen het ACV zelf.¹⁷

Tijdens de ACV-vergaderingen in 1920 waren velen verbitterd over de Grote Oorlog. De Duitse bezetter had vele Belgische en Franse werklieden naar Duitsland gedeporteerd en slecht behandeld. Voor dit onrecht wou het ACV genoegdoening van Duitsland en dit moest publiekelijk gebeuren tijdens het eerste congres van het ICV en de IAO, vooraleer de Duitse vakbonden toegelaten werden in de IAO. Dit was ook een voorwaarde om toegelaten te worden in het ICV.

Deze discussie werd gelanceerd vanuit de IAO; zij vroeg aan de vakorganisaties te kiezen welk standpunt ze wensten in te nemen in verband met de opgelegde schadeloosstelling van Duitsland. Want, indien men Duitsland weer wou heropbouwen, moest men de vakbonden in de IAO toelaten.¹⁸ Zo konden het ICV en het ACV weer een grotere rol spelen op het internationaal toneel via de IAO. Op deze oproep van de IAO reageerde het ACV terughoudend met als reden dat de bijgesloten tekst van dit telegram niet aangekomen was en dat dit punt nog niet op de agenda van de vergadering stond.¹⁹ Uit de notulen kan afgeleid worden dat dit echter drogredenen waren. Intern woedde er een hevige discussie tussen verschillende leden en er heerste ook onvrede over het standpunt dat het ICV in deze kwestie moest innemen. Het ACV besloot dus eerst te wachten op de Duitse organisatie vooraleer haar standpunt openbaar te maken.²⁰

216 De Duitse vakbondsorganisaties waren tegen de sancties omdat die Duitsland niet vooruit zouden helpen. Toch namen de Duitse organisaties geen duidelijk standpunt in en bleven ze de kat uit de boom kijken. Dit bracht vele frustraties en fricties teweeg tussen het ACV en het ICV. Het ICV pleitte dat Duitsland enkel een spijtbetuiging moest uiten over de behandeling van de Belgische arbeiders tijdens WOI en dat daarmee de kous af zou zijn. Voor het ICV was het zeer belangrijk om Duitsland terug op de been te krijgen en het meende bovendien dat de Duitse arbeiders ook slachtoffer waren in een wereldoorlog.²¹ Het ACV was het daar niet mee eens en eiste dat Duitsland zich persoonlijk zou excuseren tegenover België en Frankrijk voordat het lid mocht worden in zowel het ICV en de IAO.²² In deze kwestie werd duidelijk dat het ICV buiten de lijnen kleurde.

Het ICV had namelijk niet de bevoegdheid om aan Duitsland te vragen een standpunt in te nemen in verband met het betalen van schadevergoedingen die ingesteld waren door de geallieerden aangezien deze bevoegdheid alleen was weggelegd voor de IAO. Toch oefende het ICV druk uit. Als oplossing stelde het ACV voor dat de IAO een internationaal congres bijeen zou roepen en dat er een studie uitgevoerd zou worden betreffende de schadevergoeding van Duitsland, in samenwerking met een parlementaire commissie van het ACV.²³ Het ACV haalde ook sterk uit naar de persoonlijke politiek van leden van het ICV in deze kwestie en benadrukte dat het ICV moest spreken in naam van organisaties zoals het ACV en een grondige studiecommissie moest oprichten voor de schadevergoeding.²⁴

Het probleem van de toelating van de Duitse vakbeweging in de IAO was snel van de baan, aangezien er in 1920 al vertegenwoordigers werkten in de IAO. De toelating tot het ICV verliep moeizamer en zou pas in 1921-1922 een definitieve oplossing krijgen. In de notulen van het ACV werd er na de hevige discussie ACV – ICV weinig verder verteld over de precieze omstandigheden van het akkoord. Dit was te wijten aan het feit dat in de jaren 1920 tot 1922 het ACV druk bezig was de achturedag te laten ratificeren door de Belgische regering.²⁵

De herstelbetalingen werden op internationaal vlak geregeld met de geallieerden door de invoering van het Dawesplan in 1924. Dit plan moest het herstel van Duitsland garanderen en de inflatie tegengaan. Zo zou Duitsland haar schulden ten opzichte van andere landen langzaam kunnen aflossen en er toch zelf economisch bovenop kunnen komen. Dit plan werd door de Volkenbond opgesteld en uitgevoerd, wat de wereld voor even weer ademruimte gaf.²⁶

2.4. Het uiteenspatten van de Volkenbond en de opkomst van het fascisme

Al in 1924 werd het duidelijk dat het ICV zich keerde tegen de Volkenbond zoals men kan lezen in het voorwoord van Serrarens in het Maandschrift: “ [...] *weinig gunstigen toestand*

die voortkwam uit een vrede, welke wel geteekend, doch niet verwezenlijkt werd, de vakorganisaties der verschillende landen toch een internationaal centrum hebben gevormd."²⁷ Hier werd duidelijk dat de principes van de Volkenbond niet realiseerbaar waren, ook al had de Volkenbond het Dawesplan opgesteld en later het verdrag van Locarno tot stand gebracht. Het verdrag van Locarno werd getekend in 1925 in Zwitserland om de dreigende oorlog af te wenden. Europa kende een korte periode van rust en Duitsland kwam in 1926 in de Volkenbond. Dit zou echter niet voldoende zijn, aangezien de vrede nog steeds onstabiel was en gemakkelijk verbroken kon worden.²⁸ De Volkenbond bleef in se bestaan, maar had weinig slagkracht of zeggenschap op het internationale toneel; de facto was de Volkenbond een dode letter. De enige internationale organisatie die succesvol was, was de IAO.

Deze organisatie werkte wel naar behoren en bleef een vaste waarde. Rond deze periode werd er veel propaganda gemaakt voor de IAO en het ICV. De vakbonden waren immers een voorbeeld voor de wereldleiders die er maar niet in slaagden een goedfunctionerend internationaal orgaan op te richten.²⁹

In 1926 werd ook in het Maandschrift van het ICV al opgemerkt dat het nationalisme in Duitsland vele aanhangers kreeg en dat de Gele vakbeweging in Duitsland niet echt een vakorganisatie was omdat deze gesponsord werd door werkgevers. De vrees voor een nieuwe oorlog kwam meer en meer tot uiting, gekoppeld aan de vrees voor het fascisme. Dit laatste kwam zeker tot uiting toen Mussolini aan de macht kwam in Italië. Het was ook dan dat het ACV zich zorgen ging maken over het fascisme en zich aansloot bij het ICV, dat pleitte voor een grondigere controle en het aan de kaak stellen van onwettigheden in fascistische regimes.³⁰

In de jaren 1920 zal het ICV zich vooral concentreren op het fascistische regime in Italië. Het werkte zich op als verdediger van de vakbondsvrijheid, om telkens de heersende onrechtvaardigheid in de verf te zetten. De christelijke vakbewegingen hadden het ideologisch zeer moeilijk met het Italiaans fascisme doordat dit fascisme zich verzoende met het Vaticaan.³¹ Dit ideologisch probleem verdween echter doordat Italië druk op de Italiaanse

vakbonden legde om te verdwijnen en zo plaats te maken voor een landsvakbond. Het ICV distantieerde zich onmiddellijk van de fascistische Italiaanse eenheidsvakbond en fulmineerde zeer regelmatig tegen het Italiaans regime.³²

Het ACV volgde de mening van het ICV, maar bleef toch op haar hoede. Dit was misschien te wijten aan de eigen verrechtsing in België, die in de jaren 1933 uitmondde in het ontstaan van Rex, VNV, enz...³³ Het is pas in de jaren 1930 dat achtereenvolgens Italië en Duitsland uit de IAO werden gezet.³⁴ De reden voor deze late uitsluiting is moeilijk te achterhalen. De jaren 1920 waren sociaal-economisch goede jaren. De economie herstelde zich en de IAO was optimistisch dat het fascistische regime in Italië niet zou kunnen blijven duren. Met de crisis van de jaren 1930 verrechtste ook Duitsland en trokken de VSA hun investeringen terug uit Europa. Dit gaf veel speelruimte voor fascistische regimes.³⁵ Toen werd besloten dat Italië en Duitsland uit de IAO verwijderd werden omdat het fascistische regime niet kon rijmen met de tripartite-structuur van de IAO.³⁶

Na de uitsluiting van de fascistische regimes begon het ACV een sterke campagne tegen de gevaren van totalitaire regimes.³⁷ Dit is te wijten aan de interne problematiek binnen het ACV en binnen België zelf. In de beginjaren 1930 vormden zich fascistische partijen zoals het VNV en Rex. Dat het ACV zo fel reageerde was om zichzelf volledig te kunnen distantiëren van deze ideologie.³⁸ Het was een ware propaganda en in deze geschriften werd de vrees voor een nieuwe oorlog bevestigd. Het ACV was ervan overtuigd dat een nieuwe oorlog bijna onafwendbaar was.³⁹

2.5 Conclusies deel I.

De directe nasleep van de Eerste Wereldoorlog had veel teweeggebracht zowel op internationaal als nationaal vlak. Europa was ontredderd en vele Europese landen moesten zich helemaal weer opbouwen. De Volkenbond had de kans om een stabiele organisatie te worden en zo de vrede te kunnen garanderen in de wereld. Toch had de Volkenbond weinig effectieve macht en werd deze organisatie een lege doos. Dit kwam doordat de grootmachten (VSA, Groot-Brittannië, Frankrijk) niet in zee gingen met de Volkenbond en op economisch vlak

protectionistische maatregelen namen.

De IAO daarentegen, was een zeersuccesvolle organisatie die veel gerealiseerd had op vlak van internationale arbeiderswetgeving. Het enige minpunt was dat de IAO geen echte macht had en moest rekenen op de individuele goodwill van regeringen van de afzonderlijke naties om haar voorstellen te ratificeren. Het hing van het thema af hoelang het duurde voordat een voorstel geratificeerd werd en ook van de slagkracht van de vakbonden in het desbetreffende land.

Het ICV werd eveneens in 1920 opgericht en had een grote impact op het internationale toneel. Velen sloten zich aan en het ICV hield zich bezig met verschillende actuele thema's zoals het opkomende fascisme die gevoelig en vernieuwend waren voor het 'nieuwe' Europa. Het ICV ging ook buiten de lijnen kleuren door zich te mengen met zaken die eigenlijk een bevoegdheid waren van de IAO (cfr. supra). Ook de problematiek van de herstelbetalingen zorgde voor een tijdelijk schisma tussen de twee organisaties. Het ACV droeg het ICV op handen aangezien zij de enige internationale spreekbuis waren voor de christelijke vakbonden in de IAO. Ondanks het conflict tussen het ACV en het ICV bleven de relaties niet verzuurd.

Het verdrag van Versailles betekende aanvankelijk nieuwe kansen voor het ACV doordat het instond voor de creatie van de IAO, een orgaan dat mee zou spelen met de andere grote spelers in de wereld. Er werd een langdurige vrede en economische bloei beloofd door het Verdrag van Versailles. Dit werd verwezenlijkt door de oprichting van de Volkenbond. Het ACV en het ICV zouden spoedig inzien dat de Volkenbond een dode letter was. Ze waren ook teleurgesteld in het verdrag van Versailles doordat de herstelbetalingenproblematiek voor grote discussies leidde met zowel het ICV als de IAO. De herstelbetalingendiscussie was in feite een kantelmoment: het ACV kon ofwel trachten een akkoord te bereiken met het ICV ofwel de keuze maken om alleen te komen staan. Het ACV verkoos de eerste optie en het conflict werd opgelost.

Het volgende kantelmoment voor de IAO, het ACV en het ICV was de opkomst van het fascisme. Het fascisme was een indirect gevolg van het verdrag van Versailles, of wat in Duitsland het 'Diktat Versailles' werd genoemd. Het fascisme werd vrijwel direct afgezworen door de IAO en het ICV, maar dit gold niet direct voor het ACV. Waarom het ACV dit niet deed was omdat de christelijke ideologie toch vrij sterk aansloot (in het begin) met de fascistische ideologie. Deze ideologische problematiek werd ook een probleem tijdens WO II.

De Volkenbond heeft dus zijn doel niet behaald, terwijl de IAO en de vakorganisaties veel beter uit de naoorlogse periode zijn gekomen. Dit gaf kansen tot verbeteringen voor het arbeidswezen en gaf hoop op een rooskleurige en optimistische toekomst. Het ACV zou geen moment voorbij laten gaan om erop te wijzen dat de IAO wel successen boekte en dat de grootmachten een voorbeeld konden nemen aan de IAO. Deze stelling komt terug in het tweede deel van deze paper waarin de naoorlogse periode volgend op WO II uitgespit wordt en waarbij wordt stilgestaan bij de creatie van de VN, het Marshall plan en het begin van de Koude Oorlog.

3. Na WO II , 1944 – 1949

3.1 Historische schets

Na de Tweede Wereldoorlog werd er een nieuwe internationale organisatie gecreëerd; de Verenigde Naties (VN). De VN zijn eigenlijk een vervanging van de Volkenbond. De grootmachten hadden geleerd uit hun eerdere fouten bij het Verdrag van Versailles. Er werd tussen de grootmachten (VSA, Groot-Brittannië en Rusland) afgesproken een orgaan - de VN - te creëren; dit werd definitief gedaan tijdens de conferenties te San Francisco in 1945.⁴⁰ De beginselen waren dezelfde als die van de voormalige Volkenbond: de vrede bewaren en zorgen voor een (economische) heropleving van de getroffen landen in Europa. Wel moet benadrukt worden dat de economische situatie beter was dan direct na WO I omdat juist vele landen een oorlogseconomie onderhielden.⁴¹ De fout die niet opnieuw gemaakt werd, was die

van de enorme opgelegde herstelbetalingen van in 1919. Deze keer zou Duitsland een veel realistischer plan voorgeschoteld krijgen en zouden de VSA hun investeringen niet terugtrekken vanaf het moment dat er een economische crisis was. (cfr. Beurscrisis 1929).⁴²

Europa had in 1945 in een oorlogseconomie die moest herleid worden naar een vredeseconomie. Deze taak was zeer gewichtig en men verwachtte veel van zowel de VN, de IAO als de grootmachten om deze problematiek op te lossen. De oplossing voor deze impasse was het zogenaamde Marshallplan (of European Recovery Program). Dit plan was een onderdeel van de Trumandoctrine en had als doel Europa economisch te laten herrijzen. Het trad in werking in 1947 en diende ook als een sterke buffer tegen het communistisch blok in Oost-Europa.⁴³

Na Nazi-Duitsland trad er in de tweede helft van de jaren 1940 een nieuwe 'vijand' aan: de Sovjet-Unie. Weer overheerste het onbehagen dat een nieuwe oorlog in aantocht was, dit was echter een Koude Oorlog. Deze Koude Oorlog zou nooit uitbreken tot een daadwerkelijke oorlog, maar zorgde wel voor een grote angst in het Westen dat het communisme (het Rode Gevaar) zich zou verspreiden over West-Europa. Om dit te voorkomen werden West-Europese landen aangespoord om zich aan te sluiten bij de Trumandoctrine en het Marshallplan.⁴⁴

3.1 Conferentie van Philadelphia 1944 en de vredesbesprekingen te San Francisco

In 1940 verhuisde de IAO haar hoofdzetel van Genève naar Montréal. Na de bevrijding van achtereenvolgens Frankrijk, België en Nederland vond er in 1944 een conferentie plaats in Philadelphia. In deze periode was de IAO het hoogste gezag betreffende nationale en internationale vraagstukken en politiek.⁴⁵ Dat dit ook op politiek vlak zo was, kan men eenvoudigweg bewijzen doordat de vredesregelingen in 1945 en de constitutie van de VN gebaseerd zijn op de conferentie van Philadelphia.⁴⁶ De conferentie van Philadelphia luidde een nieuw tijdperk in. Voor het eerst legde men een link tussen de economie en het sociale aspect van de samenleving en ontstond

het eerste idee van mensenrechten.⁴⁷ De IAO wou heel nauw samenwerken met de VN, maar dit lukte echter pas vanaf 1946 – 1947.

Tijdens de vredesbesprekingen van 1945 te San Francisco werd het duidelijk dat noch de IAO, noch het ICV vertegenwoordigd waren. Dit was te wijten aan een van de grootmachten, nl. de Sovjet-Unie, die geen samenwerking wenste tussen de VN en de IAO. Deze kwestie zal later nog spelen in de machtsstrijd tussen de IAO en het Wereldvakverbond (WVV) (cfr. infra).⁴⁸ De VN creëerden haar eigen organisaties zoals de Economische en Sociale Raad.⁴⁹ Dit was een zware opdoffer voor zowel het ICV als het ACV. Beide organisaties hoopten op spoedige medezeggenschap van de IAO in de VN. Toch wijzen de activiteitenverslagen van het ACV erop dat men heel hard was en heel verbitterd over deze beslissing van de VN.⁵⁰ Pas in 1946 werd de IAO erkend door de VN op de conferentie van Montréal. Deze conferentie was ook een herziening van de constitutie van de IAO.⁵¹ Vanaf dan werkten de VN en de IAO samen door middel van een de commissie voor sociale vraagstukken, later de Economische en Sociale Raad.⁵² Het ICV werd ook erkend door de IAO in 1946. Deze erkenning was eerder een formele kwestie.⁵³ Het ICV reageerde opgelucht want zo kon het weer kans maken op meer zeggenschap en het hoopte er dan ook op dat beide organisaties veel meer bevoegdheden zouden krijgen dan de Volkenbond ten tijde van het Verdrag van Versailles.⁵⁴

Al vlug bleek dat de VN en de IAO niet echt zeggenschap kregen over het al dan niet ratificeren van wetten door de lidstaten. De VN hadden wel NGO's die als raadgevende organen werkten bij het ratificeren. Landen waren dus nog niet verplicht ze te ratificeren, maar nu moesten ze wel een reden geven waarom dit niet gebeurde. Dit heette de 'Waarom niet?' - procedure.⁵⁵

Het is opmerkelijk dat het ACV zich niet veel uitliet over de internationale politiek. Dit was te wijten aan het feit dat het ACV niet ongeschonden uit de oorlog kwam. Tijdens de bezetting waren de prominente leiders van het ACV (net zoals van de socialistische vakbonden) naar Frankrijk gevlucht. Bepaalde groepen zetten

echter de vakbondenactiviteiten verder, o.a. onder de leiding van Hendrik de Man. Deze groepering geloofde in de overwinning van Duitsland en richtte de UHGA op (Unie van Hand- en Geestesarbeiders).⁵⁶ Deze vakbond was een eenheidsvakbond die de Duitse bezetter van pas kwam bij de Galopin-doctrine. Deze economische regeling stelde dat bedrijven alles mochten produceren behalve de productie van wapens of onderdelen van wapens. De doctrine was zeer ambigue en de Belgische regering in Londen distantieerde er zich onmiddellijk van.⁵⁷

Na de bevrijding moest het ACV zich hergroeperen en reorganiseren. België was ontredderd door de materiële schade door de bombardementen, de sterk gedaalde levensstandaard en de lamgelegde economie. Het ACV concentreerde zich dus vooral op de heropbloei van de economie en om dit doel te bereiken werd er een CSC-congres georganiseerd (Confédération des syndicats Chrétiens de Belgique). Dit congres was een voorbereiding op het internationale congres betreffende het Marshallplan, dat een product was van de geallieerden en dus ook beraadslaagd werd in de VN in 1947 en effectief in werking trad in 1948.⁵⁸ Men kon dus stellen dat voor het ACV het nationale belang primeerde op het internationale belang.

3.2 Het Marshallplan.

Het Marshallplan was een economische maatregel betreffende het economische herstel van Europa. Dit European Recovery Program had als doel de chaos in Europa te ordenen en zou door de VSA gefinancierd worden. Het was eigenlijk een plan dat niet een van politieke aard was, maar een van humanitaire hulp.⁵⁹ Elke natie in Europa zou een aangepaste formule krijgen van dit plan volgens de noden van elk land. Om het non-politieke karakter van dit plan te benadrukken, werd de Sovjet-Unie bij de landen in nood gerekend. De Sovjet-Unie ging niet akkoord en plooidde op zichzelf terug. (zie infra)⁶⁰

Het Marshallplan werd gelanceerd in 1947, maar trad pas effectief in werking vanaf 1948. Het zorgde voor een snelle heropleving van Europa en gaf de aanzet voor de economische boom van de jaren '50 en '60. De maatschappij moderniseerde en het

plan had als voordeel dat zowel de financier, de VSA, als de ontvangers er baat bij hadden en winst maakten. Het nadeel van dit plan was dat de Sovjet - Unie zich meer en meer isoleerde en afkeerde van het Westen. Dit schisma werd dus versterkt door het Marshallplan.⁶¹

Demening van het ICV betreffende het Marshallplan is zeer complex. Het ICV was niet aanwezig op de vakbewegingsconferentie over het Marshallplan in 1948. Het ICV verkeerde in een impasse met het WVV en indien het ICV aanwezig zou zijn geweest op deze conferentie, had het WVV ook uitgenodigd moeten worden⁶² (cfr. 3.4.). Toch stemde het ICV in met dit plan, officieel omdat het voor economisch herstel zou zorgen, maar ook omdat de Sovjet - Unie het plan verwierp.⁶³ Het ICV richtte vooral haar aandacht op het herstellen van de christelijke vakbeweging in Duitsland. De geallieerden hadden in 1945 een eenheidsvakbeweging in Duitsland opgericht, wat in strijd was met de vrijheid van vakverenigingen. Het ICV stelde dus een plan op om, als het klimaat in Duitsland beter werd, de vakbeweging daar weer op gang te trekken.⁶⁴

Het ACV toonde begrip voor de strijd tussen het ICV en het WVV, maar moeide zich niet verder met het conflict omdat het zeer begaan was met het Marshallplan. Het idee van het Marshallplan werd eerst zeer positief onthaald door het ACV, maar de uitvoering was niet wat het ACV verwachtte. Het ACV hoopte op meer zeggenschap van de vakbonden in dit plan, aangezien het om de arbeiders ging die tijdens de oorlog en door de mislukte oogst van 1946–1947 het meest hadden geleden.⁶⁵ Het feit dat de (Belgische) staat de vakbonden niet betrokken had bij de uitvoering van het Marshallplan betekende voor het ACV het falen van de VN. Volgens het ACV kon er geen correcte en adequate uitvoering van het Marshallplan gebeuren indien de vakbonden hierin niet betrokken waren.⁶⁶ Waar het ACV wel lof voor had, was de voorloper van het Marshallplan, de UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration). Deze organisatie was in het leven geroepen in 1945 en zou in werking blijven tot de invoering van het Marshallplan.⁶⁷ De UNRRA had hetzelfde doel als het Marshallplan, maar was gericht op de korte

termijn. Toen bleek dat Europa meer tijd en geld nodig had om te herstellen, was het Marshallplan een eigenlijke verfijning van de UNRRA.⁶⁸ De grootste kritiek die het ACV had ten opzichte van het Marshallplan, was dat de economische voorspoed een voorwaarde sine qua non was voor de wereldvrede. Het ACV was heel ongerust over het reconstructieprobleem in Duitsland. Het ACV pleitte voor een grotere input in Duitsland en dan vooral in het Ruhrgebied. Ook moest dit plan een 'einddatum' krijgen en stelde het ACV dat tegen 1951 de Europese economie weer op het rechte pad zou moeten zijn.⁶⁹

Uiteindelijk verdween het Marshallplandebbat naar de achtergrond, want een nieuwe dreiging voor de democratie en de vakbonden kwam op, namelijk de Sovjet – Unie. In de activiteitenverslagen van het ACV werd het zo verwoord: “ *De ontgoocheling, die was voortgesprongen uit de mislukking van de Volkenbond, werd overtroffen door de afwezigheid van elk vertrouwen in de VN ter overstaan van dreigende gevaren.*”⁷⁰ De dreigende gevaren refereren naar het WVV en naar het Communistisch blok.

3.3 Het Wereldvakverbond

Het WVV hield in 1945 een conferentie te Londen. Op deze conferentie was het ICV niet uitgenodigd, wat het ICV ertoe aanzette om een boycot uit te roepen tegen de conferentie. Het ICV nodigde het ACV en andere nationale vakbonden uit om niet naar de conferentie van het WVV te gaan bij wijze van protest.⁷¹ Het WVV vroeg tijdens de conferentie om een erkenning door de IAO wat het ICV niet aanvaardde. Het ICV beargumenteerde zijn standpunt door het WVV af te schrijven als onvrij, in tegenstelling tot het ICV dat wel vrij was.⁷²

Er was al langer frictie tussen het wereldvakverbond en het ICV. Het WVV werd namelijk gedomineerd door de Sovjet-Unie, die geen lid was van de IAO. Het WVV hergroepeerde zowel communisten, socialisten als liberalen, wat in tegenstrijd was met de ideologie van het ICV.⁷³ Toch was er vooral sprake van wrok ten opzichte van het communisme, dat volgens het gangbare discours hét nieuwe gevaar vormde in de naoorlogse periode. Het WVV was volledig gekant tegen het Marshallplan omdat de

Sovjet-Unie het plan niet had aangenomen, en dus weigerden ook de communistische vakbonden het Marshallplan.⁷⁴ Door dit gebeuren veranderde het ICV haar eerder afwachtende houding naar een sterk pro-Marshallplanhouding.⁷⁵

In 1947 werd alles op de spits gedreven. Het ICV werd aanvaard door de NGO's als raadgevend orgaan voor de Economische en Sociale Raad van de VN. Maar ook het WVV werd aanvaard als een raadgevend orgaan.⁷⁶ Dit zorgde voor heel veel wrijving tussen het ICV en het WVV. Beiden voelden zich bedreigd door de andere en ook hun ideologische achtergronden botsten. Het ICV was namelijk de enige organisatie die de christelijke moraal uitdroeg en dit leidde tot frustratie van het WVV, dat vooral een communistische – en dus atheïstische - ideologie had.⁷⁷

Het WVV diende een motie in voor vakbondsvrijheid en dit omdat de Sovjet – Unie niet vertegenwoordigd was in de IAO. Het WVV hoopte meer zeggenschap te krijgen, ondanks het feit dat de vakbewegingsrechten enkel een bevoegdheid van de IAO waren. De IAO had trouwens deze bevoegdheden gekregen van de VN, een reden voor het ICV om zich volledig achter de IAO te scharen.⁷⁸ Er werd een akkoord bereikt doordat de VN en de IAO het praktische toezicht op het doorvoeren van de vakbondsvrijheid voor hun rekening namen.⁷⁹ Door dit akkoord werden verdere rampen vermeden en werd de wereldsolidariteit bevestigd. Ook werd de samenwerking tussen de VN en de IAO benadrukt; ze vormden als het ware een stevig tegengewicht tegen het communisme.⁸⁰

227

Over deze kwestie sprak het ACV zich uit door volledig de kant van het ICV te kiezen en men was dan ook zeer opgelucht dat het WVV uiteindelijk verdween in 1949.⁸¹

Het WVV plooidde zich helemaal terug op zichzelf en het ACV schreef de verdwijning van deze organisatie toe aan het feit dat het volledig communistisch geworden was. Het ACV merkte dat het WVV meer wou dan Europa en de VN en dan zouden de VN moeten inboeten aan macht.⁸² Dit horrorscenario werd geen werkelijkheid en de opluchting was groot toen de kwestie van de vakbondsvrijheid verdeeld werd tussen de VN en de IAO.

3.4 De Koude Oorlog

Toen de naweeën van de Tweede Oorlog ten einde waren gekomen, kwam er een nieuwe dreiging voor de wereldvrede op het toneel: de Sovjet – Unie. Het ‘Rode Gevaar’ werd vooral gezien als een grote bedreiging voor de democratie en men vreesde dat het communisme een grote opmars zou maken in het voormalig Nazi-Duitsland en zo West-Europa zou veroveren.⁸³

Deze angst overheerste ook in het ICV. Men pleitte er tijdens het congres van Amsterdam (1946) voor dat landen uit West-Europa handelsovereenkomsten zouden moeten sluiten ten gunste van de West-Europese landen.⁸⁴ Deze maatregel liet de Sovjet – Unie en haar satellietstaten natuurlijk in de kou staan. Dit congres was het startschot voor een ware propagandacampagne tegen het communisme en het ICV greep terug naar de authentieke Christelijke waarden in haar discours, net zoals het ACV, want deze waarden - zo meende het ICV - waren de enige oplossing tegen het communisme.⁸⁵

Dit was niet de enige voorziene maatregel van het ICV tegen de Sovjet – Unie. Er was een groot probleem met Duitsland. Duitsland had een eenheidsvakbond en in de jaren 1946 – 1948 achtte het ICV de tijd rijp om er weer een christelijke vakbond op te richten. Dit zou tevens een grote buffer zijn tegen het communisme.⁸⁶ Het ICV pleitte dus voor een ‘geestelijke’ hernieuwing van Duitsland. Het ICV deed ook een oproep voor vrede in 1947: “[...] *aan de wanhoopskreet van miljoenen wezens, die leven in angst om de dag van morgen en zich vertwijfeld afvragen, waarom de verstandhouding der Volkeren onmogelijk is om de vrede te bouwen, terwijl zij wel verwezenlijkt werden om de oorlog tot een einde te brengen.*”⁸⁷

Dit getuigt van een zware ideologische strijd en de bijna niet aflatende angst die Europa in de ban hield. Dit was enkel het begin want later werd duidelijk dat de Sovjet – Unie zich meer en meer terugplooidde op zichzelf door achtereenvolgens het WVV te isoleren, in te druisen tegen de IAO en door het Marshallplan

af te keuren. (cfr. supra)

In deze kwestie volgde het ACV de mening van het ICV. Ook het ACV ondervond de dreiging van het communisme, maar was hierin gematigder dan het ICV. Wel vermeldde het ACV expliciet in haar maandblad dat op de 26ste Internationale conferentie van de arbeid de Sovjet – Unie niet aanwezig was en dat het ACV een beurtrol had verkregen met het ABVV betreffende de vertegenwoordiging in de IAO. ⁸⁸

Dat het ACV zich niet echt verdiepte in deze problematiek was te wijten aan het feit dat het ACV druk bezig was met het voorbereiden van het Marshallplan.⁸⁹ Dit plan was het belangrijkste streefdoel van het ACV in de late jaren 1940. Ook de reorganisatie van de vakbond stond bovenaan het programma in de directe naoorlogse jaren.

Daarom cijferde het ACV zich eerder weg van het internationaal toneel. ⁹⁰

3.5 Conclusie deel II

De naoorlogse periode zorgde voor vele problemen die allemaal opgelost moesten worden. Deze problemen waren, zowel nationaal als internationaal van aard. Het belangrijkste doel tijdens deze periode was de economie weer op gang krijgen in Europa. Want een goede economie zou garant staan voor een vredesklimaat. Het creëren van dit vredesklimaat ging niet zonder slag of stoot. De grootmachten lieten hun macht gelden en tijdens de vredeshandelingen werd er geen rekening gehouden met de vakbondenorganisaties, noch de IAO, wat opmerkelijk was aangezien de IAO steeds was blijven werken tijdens WO II. Ook was er veel verontwaardiging dat de IAO - een organisatie die de Volkenbond had voorbijgestreefd, de oorlog had overleefd en nog steeds actief en vernieuwend was, waarvan de constitutie de basis zou vormen voor een nieuw internationaal orgaan - niet vertegenwoordigd werd bij de vredesbesprekingen te San Francisco.

Zowel het ICV als het ACV waren zeer teleurgesteld in de VN en vreesden onderhuids dat de VN een kopie zouden worden

van de Volkenbond. Het feit dat de VN parallelle organisaties stichtte zoals de Economische en Sociale Raad, de UNO, etc... zorgde voor veel frustratie bij de IAO, het ICV en het ACV. Deze nieuwe organisaties hadden eigenlijk dezelfde functie als de IAO. De nieuwe organisaties van de VN hadden ook de bevoegdheid en taak om naar werkomstandigheden, vrijheid, economische gelijkheid, enz.... te peilen. De IAO had eigenlijk deze taakomschrijving vanaf haar creatie en die werd ook expliciet beschreven in het verdrag van Versailles. Daarom dat de IAO niet tevreden was over de VN, waarop het ICV en het ACV deze mening volgden. De reden dat het ICV en het ACV hier niet tevreden mee waren, was omdat beide organisaties eigenlijk lid waren (of erkend) door de IAO en dus eigenlijk niet konden zetelen in de nieuwe organisaties van de VN. Uiteindelijk werd deze frustratie grotendeels opgelost door de vakbondsvrijheidkwestie. Deze kwestie zorgde voor een betere samenwerking van de VN en de IAO tegen het WVV. Zo waren het ICV en ACV er tegelijkertijd van overtuigd dat de VN in niets vergeleken kon worden met de Volkenbond.

De VN erkende uiteindelijk de IAO en de IAO erkende nu ook formeel het ICV in 1946. Dit was een grote stap vooruit. Het ACV en het ICV hoopten dat de IAO meer bevoegdheden zou krijgen en meer macht ten opzichte van de staten betreffende het ratificeren van voorstellen van de IAO. De bevoegdheden van de VN en de IAO waren niet zo toereikend, naties hadden nog altijd de macht om een wet niet te ratificeren. Wel moesten ze de reden hiervoor geven. Wat volledig verschilde met de periode van de Eerste Wereldoorlog, er werd toen nooit gevraagd naar de reden waarom een voorstel niet geratificeerd werd. Na WO II was dit wel het geval en dit heette de 'Waarom niet' - procedure. Deze procedure zorgde ervoor dat naties verantwoording moesten afleggen zowel aan hun eigen vakbonden als aan de internationale organisaties. Ook zou dit een indirect gevolg kunnen hebben inzake de druk die bepaalde landen zouden kunnen uitoefenen op andere landen om voorstellen te ratificeren

Het volgend belangrijk besluit was de invoering van het Marshallplan. Dit plan werd met luid gejuich onthaald door het

ACV en gaf weer hoop op een gouden economische tijd. Het ACV vond wel dat de vakbonden meer zeggenschap moesten krijgen en meer betrokken moesten worden bij de uitvoering van dit plan, wat hen belet werd door de Belgische staat.

Het ACV stelde ook grenzen aan het Marshallplan in verband met de duur.

Het Marshallplan was zeer belangrijk voor de heropbouw van Europa, maar had ook een negatieve invloed op het ACV. Het ACV ging enerzijds helemaal akkoord met het Marshallplan en vond het een veel beter plan dan het herstelbetalingsplan na WO I. Toch vond het ACV dat er te weinig voorwaarden aan gekoppeld werden, namelijk de einddatum en de samenwerking tussen vakbonden en regering moest beter en vlotter verlopen. Onderhuids zorgde het ACV voor een grotere appreciatie voor de VN en ook voor een vorming van een westers blok tegen het communisme.

Het ICV hield zich eerst afzijdig omdat het een groot conflict had met het WVV, maar uiteindelijk was het zeer pro-Marshallplan. Het conflict met het WVV was zeer ingrijpend voor zowel de IAO, de VN als het ACV. Het betrof een thema, namelijk de vakbondsvrijheid, dat eigenlijk alleen een bevoegdheid van de IAO was. Het WVV daagde eigenlijk de legitimiteit uit van de IAO en testte ook de macht en slaagkracht van de IAO. Het ICV is eigenlijk tijdens dit conflict, dat zich afspeelde in de Economische en Sociale Raad van de VN, de enige tegenhanger van het WVV en profileerde zich eigenlijk als voorvechter van de idealen van de IAO. Het ICV wees erop dat men de bevoegdheid van de IAO niet mocht negeren en deze kwestie ook moest toevertrouwen aan de IAO. Het is opmerkelijk dat de VN in dit conflict koos voor een samenwerking met de IAO. Dit kan verklaard worden doordat de VN sterker in hun schoenen stonden in de strijd tegen de Sovjet – Unie. Dat het ACV de kant van het ICV en de IAO koos, is volledig logisch omdat het ACV zeggenschap had op het internationaal niveau via het ICV en de IAO.

De jaren 1940 eindigden met de dreiging en angst voor het communisme en de Sovjet – Unie. Zowel de IAO, het ICV als het ACV namen maatregelen om het communisme af te weren

en West-Europa te beschermen. De IAO kwam, samen met het ICV, op voor haar rechten en bevoegdheden in het conflict met het WVV. Het ICV was na dit conflict zeer anticommunistisch en verspreidde dit ook via propaganda. Ook het ACV voerde een ware propagandastrijd tegen het communistisch blok. Het feit dat zowel het ACV, het ICV als de IAO meewerken aan het Marshallplan getuigt van een zekere actie tegen de Sovjet – Unie en een herbevestiging van het westerse blok. Het grootste 'offensief' dat het ICV ondernam tegen de Sovjet – unie was de creatie van nieuwe vakbonden in Duitsland, toch werd hier duidelijk dat de geallieerden (en dus ook indirect de VN) tegenwerkten. Later kreeg Duitsland wel de kans om de vakbonden weer op te richten. De aandacht van het ICV voor Duitsland was om Duitsland en verder ook West-Europa te behoeden voor het communisme. Dit was ook het doel van de geallieerden, alleen geloofden zij dat de eenheidsvakbond daartoe de oplossing was. Hier wordt duidelijk dat één probleem, twee verschillende oplossingen krijgt van verschillende organisaties, die toch hetzelfde doel nastreven

De naoorlogse jaren waren dus jaren van conflict, van zoeken naar nieuwe definities, politieke posities en nieuwe bevoegdheden en doelen van organisaties. Het ICV en het ACV werden beïnvloed door verschillende factoren, zoals de creaties van organisaties, herstelbetalingen, nieuwe ideologieën (fascisme en communisme), parallelle organisaties en nieuwe economische beleidsplannen die eigenlijk nauwelijks in overleg met de vakbonden werden samengesteld of uitgevoerd. Soms moesten het ICV en het ACV hun aandacht letterlijk verdelen en kiezen waaraan ze gingen werken. Zo ging het ACV zich volledig toeleggen op het invoeren van het Marshallplan in België en het ICV op het installeren van een christelijke vakbond in Duitsland, wapens tegen het oprukkend communisme aangezien Duitsland de grens vormde tussen het westers blok en de Sovjet – unie.

Deze tweedeling zorgt ervoor dat het heel moeilijk is een duidelijk beeld te creëren over wat het ACV of ICV dachten over bepaalde onderwerpen. Meestal werd die gedachte neergepend in het maandblad in een enkele zin, wat dus de zoektocht naar verklaring bemoeilijkt. Toch merkt men een vrij directe

invloed van internationale gebeurtenissen op het ICV en het ACV. Internationale besluiten konden ofwel een negatief ofwel een positief effect hebben op de vakbonden. Soms werden internationale besluiten afgekeurd, zoals het toelaten van het WVV in de Economische en Sociale Raad, of werden ze eerst zeer positief onthaald zoals het Marshallplan. Toch waren de vakbonden nooit honderd procent tevreden over besluiten van zowel de VN als de IAO omdat ze geen echte controle hadden op het uitvoeren van besluiten, noch sancties konden opleggen.

4. Algemene Conclusie

De twee periodes volgend op de Eerste en de Tweede Wereldoorlog waren zeer ingrijpend. Beide periodes betekenden de creatie van nieuwe organisaties en nieuwe ideeën op sociaal, economisch en politiek vlak. Na WO I werd de IAO, de Volkenbond en het ICV gevormd. Deze drie organisaties hadden een grote invloed op het internationaal toneel. De IAO was een spreekbuis voor de vakbonden, de Volkenbond probeerde de vrede te handhaven en het ICV trachtte erkenning te verwerven in de IAO. De Volkenbond zou niet lang bestaan aangezien vele grootmachten er geen lid van werden en deze organisatie de facto een lege doos was. De IAO overleefde WOII wel net zoals het ICV. Na de Tweede Wereldoorlog werden de VN opgericht. Deze organisatie was gelijkaardig aan de Volkenbond, maar deze keer kreeg ze wel de steun van de grootmachten. Dit nieuwe evenwicht had een grote impact op de IAO en zorgde voor een nieuwe vredige start in Europa. Wat de Volkenbond niet kon realiseren, realiseerden de VN wel. Dit betekende ook enkele nadelen voor de IAO. De IAO moest haar alleenheerschappij opgeven doordat de VN parallelle organisaties in het leven riepen die in se dezelfde functie hadden als de IAO.

Er is ook een verschil in de confrontatie met Duitsland na de beide wereldoorlogen. Na WO I kreeg Duitsland torenhoge herstelbetalingen, zodat het land uiteindelijk toch in economisch verval raakte, wat de aanzet was voor WO II. Na WO II was men milder en hield men rekening met het nodige economisch herstel van heel het Europese vasteland. Men stelde plannen op om dit

te realiseren (onder andere UNRRA en het Marshallplan). Zowel de IAO, het ICV als het ACV werkten mee aan deze plannen en de plooiën tussen de VN en de IAO werden gladgestreken.

De rol van het WVV was zeer dubbelzinnig in deze periode en het was niet altijd duidelijk welke de beweegredenen waren om zoveel frictie te veroorzaken in de IAO (en met het ICV). Het grote conflict tussen het ICV en het WVV zorgden juist voor een betere cohesie tussen het ICV, de IAO en het ACV. De apotheose zou uiteindelijk beginnen met de strijd tegen het communisme; de VN, de IAO, het ICV en het ACV schaarden zich allemaal achter het Westers Blok. Het communisme werd de gemeenschappelijke vijand en alle organisaties namen maatregelen tegen dit grote gevaar.

Tenslotte werden de visies van zowel het ACV en het ICV bepaald door verschillende besluiten en politieke wendingen op zowel het internationaal als het nationale vlak. Dit beïnvloedde bepaalde keuzes in het beleid (en de programmapunten) van de verschillende organisaties. Dit kan natuurlijk te wijten zijn aan de vele gebeurtenissen op het internationale en nationale toneel, maar men kan zich ook afvragen of dit niet met opzet gedaan werd. Deze visie zou zeer intrigerende antwoorden kunnen opleveren.

234 Wat betreft de invloed van de internationale gebeurtenissen werd zeer duidelijk dat zowel de IAO, het ICV en het ACV zeer geïnteresseerd waren in deze besluiten. De interesse was niet voor elk onderwerp even scherp: het ICV en het ACV hadden onderling een soort 'takenverdeling'. Dit maakte het voor beide organen gemakkelijker om zich te concentreren op enkele onderwerpen en die verder uit te spitten. Het ACV en het ICV keken ook altijd naar de relaties tussen de Volkenbond en de IAO en later tussen de VN en de IAO. Opmerkelijk is dat bij de beginfase van de VN de vakbonden vlug de conclusie trokken dat de VN hetzelfde waren als de Volkenbond. Later werd dit beeld bijgesteld, zeker toen de IAO en de VN gingen samenwerken. Daardoor zag men een nauwere band ontstaan tussen de VN en de IAO, die ook een weerslag had op het ICV en het ACV.

Eenzijds kan gesteld worden dat het ACV en het ICV na WO I nog vrij dicht bij de internationale besluitvoering van de IAO stonden, maar mijlenver van de Volkenbond. Na WO II werden de rollen als het ware omgekeerd, de VN waren een veel sterkere organisatie, met de eigen suborganisaties, en de IAO, en dus ook impliciet het ACV en het ICV, zochten naar herbevestiging.

Lijst van afkortingen

ACV Algemene Christelijke Vakbond
IAO Internationale Arbeidersorganisatie
ICV Internationale Christelijke Vakbeweging
UNRRA United Nations Relief and Rehabilitation Administration
VN Verenigde Naties
VSA Verenigde Staten van Amerika
WVV Wereldvakverbond

Bibliografie.

Ongepubliceerde bronnen.

België

Leuven, KADOC

Archief bestuursorganen van het ACV en diverse diensten

235

Doos 70 : notulen van vergaderingen, 1920 – 1924

Doos 72 : notulen van vergaderingen, 1944 – 1948

ACV activiteitenverslagen.

[KX 2.1.] verslagen van 1945 – 1949

ACV : conferentie van den Arbeid te Washington

[KYB 17 271] verslag van conferentie, 1919

Gepubliceerde werken

ALCOCK (A.). *History of the International Labour Organisation*. London, Macmillan, 1970.

ARBLASTER (P.). *A History of the Low Countries*. London, Macmillan Palgrave, 2006

BLOK (D.P.), PREVENIER (W.) en ROORDA (D.J.). *Algemene*

geschiedenis der Nederlanden. Haarlem, Fibula-Van Dishoeck, 1977-1983, V 14 en 15

BRETT (B.). *International labour in the 21st century : the ILO, monument to the past or beacon for the future?*, London, 1994, artikel in: <http://www.questia.com/googleScholar.qst;jsessionid=K20BTk21fjvnTN2XlylLlvbVLcnFcTCYBhhW2kPXTrdQV9SJMcvb!-745913116!-1366559283?docId=5001665069>>, geraadpleegd op 27.10.2009.

BROUWERS (L.) en HARMEL (P.). *Vijftig jaar christelijke werkgeversbeweging in België : een bijdrage tot de sociaal-economische geschiedenis, 1920 –1973*. Brussel, UNIAPAC, 1974.

CAMPBELL (J.) en RENGGER (N.). *Treaties and alliances of the world*. London, Cartermill, 1995, VI, 538p.

DEBUNNE (G.). *Vakbonden en Europa : verleden en toekomst*. Leuven, Kritak, 1987.

ELIAS (H. J.). *De Eerste Wereldoorlog en zijn onmiddellijke nasleep, augustus 1914 – november 1919*. Antwerpen, Nederlandse Boekhandel, 1969

FEIS (H.). *Research activities of the League of nations. A report made to the Committee on international relations of the Social science research council on the methods and progress of research in the League of nations and International labour organization, June, 1929*. The Old Lyme Press, 1929

GERARD (E.), ed. *De Christelijke arbeidersbeweging in België 1891-1991*. Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1991, dl. 2

HOBSBAWM (E.J.). *Age of extremes : the short twentieth century 1914-1991*. London, Abacus, 1995.

HUYBRECHTS (M.). *Ontwikkeling der internationale arbeidsorganisatie en de houding der katholieken*. Antwerpen, Geloofsverdediging, 1932.

LOWE (B.E.). *The international protection of labor; International labor organization, history and law*. New York, The Macmillan Company, 1935.

MAMPUYS (J.). « De Christelijke vakbeweging », in : GERARD (E.), ed. *De Christelijke arbeidersbeweging in België 1891-1991*. Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1991, dl. 2, pp. 146-271.

NEUVILLE (J.). *La CSC en l'an 40. Le déchirement et la difficile reconstruction de l'unité*. Brussel, 1988.

PALMER (R.R.), COLTON (J.) en KRAMER (L.). *A history of the modern world : Since 1815*. New York, McGraw-Hill, 2007.

PASTURE (P.). *Histoire du syndicalisme chrétien international. La difficile recherche d'une troisième voie*. Paris, Harmattan, 1999.

PASTURE (P.). *Kerk, politiek en sociale actie : de unieke positie van de christelijke arbeidersbeweging in België 1944-1973*. Leuven, Garant, 1992.

PASTURE (P.) en MAMPUYS (J.). *In de ban van het getal. Ledenanalyse van het ACV 1900-1990*. Leuven, 1990.

RODGERS (G.), LEE (E.), SWEPSTON (L.) en VAN DAELE (J.). *The ILO and the Quest for Social Justice, 1919 – 2009*. Geneva-Ithaca, ILO-cornell University Press, 2009.

STEENHOUT (W.). *De unie van hand- en geestesarbeiders : een onderzoek naar het optreden van de vakbonden in de bezettingsjaren (1940-1944)*. Promotor Balthazar Herman, SI, s.n., 1983

VAN GOETHEM (G.). *Vakbonden in het interbellum (1918-1940) : de problemen van organisatie, functionering en financiën van een nieuwe sociale macht*. Gent, s.n., 1980.

VANDEPUTTE (R.) en HOUTHUYS (J.). *De harde strijd : Beknopte geschiedenis van het ACV ; van Eylembosch tot Cool*. Gent, Het Volk, 1983

VERSTRAETEN (J.). *Inleiding tot de geschiedenis van de arbeidersbeweging*. Brussel, ACV, 1965.

Periodieken, tijdschriften.

Congrès de la confédération des syndicats Chrétiens (de Belgique), 1945 – 1949, KADOC, [KB 1. 543]

De Gids op Maatschappelijk Gebied, 1920 – 1924 en 1944 – 1949, KADOC, [KYB 117]

De Internationale Christelijke vakbeweging. Maandschrift, 1923-1950. KADOC [KYB 1165]

Het ICV : Van Parijs tot Brussel, 1937 – 1945, KADOC, [KX 2.120]

Het ICV : Van Amsterdam tot Lyon, 1946 – 1949, KADOC, [KX 2.120]

Maandblad van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België, 1946 – 1948, KADOC, [KYB 0061].

NOTEN

- 1 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p. 710.
- 2 P. ARBLASTER, *A History of the Low Countries*, London, Macmillan Palgrave, 2006, p. 214.
- 3 E. WITTE, J. CRAEYBECKS en A. MEYNEN, *Politieke geschiedenis van België: van 1830 tot heden*, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2007, p. 199 - 204
- 4 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p 714 - 716
- 5 G. RODGERS, E. LEE en J. VAN DAELE, *The ILO and the Quest for Social Justice, 1919 – 2009*, Geneva – Ithaca, ILO – Cornell University Press, 2009 p. 7 – 9.
- 6 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international. La difficile recherche d'une troisième voie*, L'Harmattan, 1999, p 75 - 80
- 7 KADOC, 1920 – 1925, [KYB 117], De Gids op Maatschappelijk Gebied, p. 7 – 11
- 8 KADOC, 1919, [KB 17 271], *Het ACV en de conferentie van den Arbeid te Washington*, p. 5 - 10
- 9 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten, notulen van vergaderingen*, s.p.
- 10 J.P.S. SERRARENS, *Internationale arbeidsconventies en de vakbeweging*. Brussel, Vooruitgang, 1953, p.2 KADOC [KBRB 37]
- 11 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international. La difficile recherche d'une troisième voie*, L'Harmattan, 1999, p p117.
- 12 P.J.S. SERRARENS, *Internationale arbeidsconventies en de vakbeweging*. Brussel, Vooruitgang, 1953, p. 2, KADOC, [KBRB 37]
- 13 P.J.S. SERRARENS, *Internationale arbeidsconventies en de vakbeweging*. Brussel, Vooruitgang, 1953, p. 20, KADOC, [KBRB 37]
- 14 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international. La difficile recherche d'une troisième voie*. L'Harmattan, 1999, p. 84 - 86.
- 15 KADOC, 1918 – 1921, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, s.p.
- 16 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p. 716
- 17 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten, notulen van vergaderingen*, s.p.
- 18 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten, notulen van vergaderingen*, s.p.
- 19 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten, notulen van vergaderingen*, s.p
- 20 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en*

diverse diensten, notulen van vergaderingen, s.p.

21 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international La difficile recherche d'une troisième voie*, L'Harmattan, 1999, p. 83 - 86

22 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten, notulen van vergaderingen*, s.p.

23 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten, notulen van vergaderingen*, s.p.

24 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten notulen van vergaderingen van het ACV*, s.p.

25 KADOC, 1920 – 1924, doos 70, *Archiefbestuursorganen van het ACV en diverse diensten, notulen van vergaderingen*, s.p.

26 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*. New York, McGraw-Hill, 2007, p 771

27 J.P.S. Serrarens, "voorwoord", in: "*De Internationale Christelijke Vakbeweging (Maandschrift)*", KADOC, [KYB 1165], 1924, p.1 - 5

28 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p. 773 - 774

29 J.P.S. Serrarens, "voorwoord", in: "*De Internationale Christelijke Vakbeweging (Maandschrift)*", KADOC, [KYB 1165], 1924, p.1 - 5

30 J.P.S. Serrarens, "voorwoord", in: "*De Internationale Christelijke Vakbeweging (Maandschrift)*", KADOC, [KYB 1165], 1924, p. 61

31 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international. La difficile recherche d'une troisième voie*. L'Harmattan, 1999, p. 124 – 125.

32 KADOC, 1924, [KYB 1165], *De Internationale Christelijke Vakbeweging. Maandschrift*, p. 138.

33 E. WITTE, J. CRAEYBECKS en A. MEYNEN, *Politieke geschiedenis van België: van 1830 tot heden*, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2007, p. 225 - 235

34 G. RODGERS, E. LEE en J. VAN DAELE, *The ILO and the Quest for Social Justice, 1919 – 2009*, Geneva – Ithaca, ILO – Cornell University Press, 2009 p.28 - 29

35 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p. 771 - 772

36 G. RODGERS, E. LEE en J. VAN DAELE, *The ILO and the Quest for Social Justice, 1919 – 2009*, Geneva – Ithaca, ILO – Cornell University Press, 2009 p. 77

37 R. Riche, "De Christelijke arbeidersbeweging tegenover het staatstotalitarisme" in: "*Katholicisme en politiek: noch liberalisme, noch socialisme, noch communisme, noch dictatuur*", Gent, Het Volk, 1939, p 121 - 122

38 KADOC, 1918 – 1921, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, s.p

39 KADOC, 1925 – 1935, [KYB 0061], *De Gids op Maatschappelijk*

Gebied, p. 533

40 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p. 863.

41 P. PASTURE, *Kerk, Politiek en sociale actie: de unieke positie van de Christelijke arbeidersbeweging in België in 1944* □ 1973, Garant, Leuven-Apeldoorn, 1992, p. 18 – 45.

42 E. WITTE, J. CRAEYBECKS en A. MEYNEN, *Politieke geschiedenis van België: van 1830 tot heden*, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2007, p 276.

43 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p. 872 - 873

44 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*, New York, McGraw-Hill, 2007, p 872 – 873.

45 KADOC, 1945, [KYB 0061], *Maandbald van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België*, p. 64

46 G. RODGERS, E. LEE en J. VAN DAELE, *The ILO and the Quest for Social Justice, 1919 – 2009*, Geneva – Ithaca, ILO – Cornell University Press, 2009 p. 43 - 44

47 G. RODGERS, E. LEE en J. VAN DAELE, *The ILO and the Quest for Social Justice, 1919 – 2009*, Geneva – Ithaca, ILO – Cornell University Press, 2009 p. 43 - 44

48 KADOC , 1945, [KYB 0061], *Maandbald van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België*, p. 312

49 KADOC, 1937 – 1945, [KX 2.120], *Het ICV: Van Parijs tot Brussel*, p. 143.

50 KADOC, 1945 - 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 359

240

51 J.P.S. SERRARENS, *Internationale arbeidsconventies en de vakbeweging*, Brussel, Vooruitgang, 1953, p.31

52 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: van Amsterdam tot Lyon*, p. 4 -5

53 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: van Amsterdam tot Lyon*, p. 325

54 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: van Amsterdam tot Lyon*, p. 4 -5

55 J.P.S. Serrarens, *Internationale arbeidsconventies en de vakbeweging*, Brussel, Vooruitgang, 1953, p. 31

56 E. Gerard, *De Christelijke Arbeidersbeweging in België*, Deel 1, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1992, p. 245.

57 E. Witte, J. Craeybeckx en A. Meynen, *Politieke geschiedenis van België: van 1830 tot heden*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2007, p. 243

58 KADOC, 1945 – 1949 [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 13 – 14.

- 59 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*. New York, McGraw-Hill, 2007, p. 883
- 60 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*. New York, McGraw-Hill, 2007, p. 883
- 61 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*. New York, McGraw-Hill, 2007, p. 884
- 62 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 81 - 82
- 63 KADOC, 1945 – 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijke Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 54
- 64 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 83 - 88
- 65 KADOC, 1945 – 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag* p. 54 - 55
- 66 KADOC, 1945 – 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 204 - 205
- 67 KADOC, 1946 – 1948, [KYB 0061], *Maandblad van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België*, p. 127
- 68 KADOC, 1946 – 1948, [KYB 0061], *Maandblad van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België*, p. 128
- 69 KADOC, 1946 – 1948, [KYB 0061], *Maandblad van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België*, p. 134 - 135
- 70 KADOC, 1945 – 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 187 - 189
- 71 KADOC, 1937 – 1945, [KX 2.120], *Het ICV: Van Parijs tot Brussel*, p. 310
- 72 KADOC, 1937 – 1945, [KX 2.120], *Het ICV: Van Parijs tot Brussel*, p. 311
- 73 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international: la difficile recherche d'une troisième voie*, L'Harmattan, 1999, p. 242 - 243
- 74 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international: la difficile recherche d'une troisième voie*, L'Harmattan, 1999, p. 242 - 243
- 75 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international: la difficile recherche d'une troisième voie*, L'Harmattan, 1999, p. 242 - 243
- 76 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 41 - 43
- 77 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 41 - 43
- 78 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 41 - 43
- 79 KADOC, 1946 – 1948, [KYB 1165], *De Internationale Christelijke vakbeweging. Maandschrift*, januari-februari 1948, p. 4
- 80 KADOC, 1946 – 1948, [KYB 1165], *De Internationale Christelijke*

vakbeweging. Maandschrift, januari-februari 1948, p. 6

81 KADOC, 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 204 - 205

82 KADOC, , 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 216

83 R.R. PALMER, J. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world: Since 1815*. New York, McGraw-Hill, 2007, p. 872 - 877

84 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 8

85 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 5.

86 KADOC, 1946 – 1949, [KX 2.120], *Het ICV: Van Amsterdam tot Lyon*, p. 9

87 KADOC, 1946 – 1948, [KYB 1165], *De Internationale Christelijke vakbeweging. Maandschrift*, november 1947, p. 1.

88 KADOC, 1946 – 1948, [KYB 0061], *Maandblad van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België*, p. 19

89 KADOC, 1949, [KX 2.1], *Algemeen Christelijk Vakverbond. Activiteitenverslag*, p. 204 - 205

90 KADOC, 1945 - 1949, [KX 1. 543], *Congrès de la confédération des syndicats Chrétiens (de Belgique)*, p. 13 – 14